

1.5 Reformerna och budgetutrymme

Vänsterpartiets Långtidsbudget innehåller en ambitiös reformagenda. Sammantaget föreslår vi reformer på 125–270 miljarder kronor per år under nästa mandatperiod. En bärande del är det stora klimatinvesteringspaket som presenterades i samband med Vänsterpartiets vårbudgetmotion 2022.¹ Förslaget är att detta ska kombineras med ett finanspolitiskt moratorium – ett förändrat mål för de offentliga finanserna som innebär att vi lånefinansierar klimatinvesteringar. Det gröna investeringspaketet uppgår till sammanlagt 690 miljarder kronor under 10-årsperioden 2023–2032, i genomsnitt 70 miljarder per år. I Långtidsbudgeten beräknas investeringsplanen skalas upp under perioden, från cirka 30 miljarder kronor första året (2023), för att toppa på cirka 85 miljarder år 2030. Underskottsmålet föreslås införas 2024 när investeringsprogrammet skalas upp.

Ett normalår uppstår ett så kallat ”reformutrymme” i den offentliga budgeten. Detta beror på att skatter och avgifter i grova drag växer med BNP medan statsbudgetens utgifter växer långsammare än BNP vid oförändrade regler.² Det krävs därmed politiska beslut för att utgifterna inte ska minska som andel av BNP. Regeringen använder som regel denna automatiska budgetförstärkning för nya, ofinansierade förslag i den årliga budgeten. Vänsterpartiet anser att det tillvägagångssättet ofta blir problematiskt eftersom utrymmet skapas av en automatisk urholkning av resurser till våra offentliga åtaganden. I Långtidsbudgeten använder vi därför detta reformutrymme för att återföra medel till de områden som är upphov till detsamma; ökade generella statsbidrag till kommuner och regioner samt förbättrade socialförsäkringssystem.

Beräkningarna av reformutrymmet för tidsperioden 2023–2026 baseras på Konjunkturinstitutets bedömningar av budgetutrymmet i relation till överskottsmålet, givet dagens regelverk (om skatter och utgifter).³ Till detta ska läggas Vänsterpartiets förslag till ändrade skatter. För 2023 föreslår vi skatteförändringar som summerar till 50 miljarder kronor netto. Det sammanlagda budgetutrymmet fås sedan genom att lägga till Vänsterpartiets förslag om att ersätta dagens överskottsmål för de offentliga finanserna med ett underskottsmål på -1 procent av BNP.

Tabellen nedan visar Vänsterpartiets tankeslag kring budgetutrymmet i framtagnandet av denna långtidsbudget. Förslagen till ändrade skatter och utgifter i denna budget är i relation till dagens regelverk.

¹ Vänsterpartiet (2022), Människors trygghet – politikens ansvar. Motion till riksdagen med anledning av prop. 2021/22:100.

² En kategori av utgifter är *nominellt bestämda*. I denna kategori finns t.ex. statsbidragen till kommunerna. Dessa anslag kräver aktiva beslut för att ändras. En andra kategori av utgifter är *förvaltningsanslagen*. Dessa räknas upp med en pris- och löneomräkning, fast med ett avdrag för en tänkt produktivitetstillväxt. Den tredje kategorin av anslag är de *regelstyrda utgifterna*. Ersättningarna i transfererings- och bidragssystemen räknas emellertid inte upp med (trend) BNP. För en beskrivning av hur offentlig sektor och dess finanser utvecklas vid oförändrade regler se fördjupningen ”Automatisk budgetförstärkning ger utrymme för ofinansierade reformer” i Konjunkturläget, oktober 2019 och ESV (2013), ”Automatisk diskretionär finanspolitik – ADF, Förklaringar till förändringar av det konjunkturjusterade sparandet”.

³ Konjunkturinstitutet (2022), Konjunkturläget, juni 2022.

Tabell 1.1 Reformers och budgetutrymme i Vänsterpartiets långtidsbudget, (miljarder kronor)

	2023	2024	2025	2026
Reformutrymme i relation t. överskotts målet ⁴	77,0	62,0	85,0	120,0
Tillkommande budgetutrymme av underskotts mål	0,0	82,7	85,9	89,6
NETTO ändrade skatter	49,8	50,4	55,8	59,6
SUMMA REFORMUTRYMME	126,8	195,1	226,7	269,2
SUMMA UTGIFTSREFORMER	123,4	183,9	225,6	265,0
KVARVARANDE BUDGETUTRYMME	3,4	11,3	1,2	4,2

⁴ Ibid. Siffrorna ska tolkas som nivån på budgetutrymmet givet dagens regelverk om skatter och utgifter.